

Arkitekturprogram KUSTEN

NYBYGGNAD AV VILLOR OCH STUGOR

**LAHOLMS
KOMMUN**

Arkitekturprogram

Detta arkitekturprogram vänder sig till dig som ska bygga nytt i kustlandskapet. Syftet är att belysa de faktorer som är avgörande för att den befintliga bebyggelsekaraktären ska bevaras. Programmet är tänkt att fungera som en ryggrad vid bedömning av bygglov samt som ett diskussionsunderlag och verktyg i samtal mellan bygglovshandläggare och bygglovssökande.

Ömtåligt landskap

Det öppna havet breder ut sig mot den obrutna kustlinjen i väster. Kusten böjer sig i en mjuk båge med sandstrand och dyner. Innanför dynerna finns fuktängar och planterad tallskog med inslag av asp och björk. Den vindpinade skogen ger landskapet dess speciella karaktär.

Detta landskap är ömtåligt för exploatering och kustområdet är enligt miljöbalken av riksintresse för bl.a naturvård. Sedan slutet av 1970-talet har befolkningen i Halland ökat mest i landet och detta har bl.a medfört ett ökat exploateringsstryck på kustområdet. Detta gör att behovet av riktlinjer för kustens bebyggelseutveckling är stort.

Föränderlig bebyggelse

Före 1850 var kusten utmärkt med magert bete. Enstaka strandridartorp låg vid stranden. Under senare delen av 1800-talet skedde en omfattande uppodling även i de kustnära områdena. Det ledde till stora problem med strandflykt. 1856 köptes flygsandfälten in av staten och tallskog planterades för att hejda jordförstöringen. Vid 1900-talets början blev det alltmer populärt med havsbad och kusten blev attraktiv för rekreation och förströelse.

Första sommarstugan

Vid slutet av 1800-talet startades barnkolonier som riktade sig till stadsbarn från arbetarklassen. Många kommuner förlade sina barnkolonier till Mellbystrand där barnen tillbringade några veckor på sommaren.

Det första pensionatet byggdes 1908 i Mellbystrand och samma år byggdes också det första sommarhuset. Det följdes snabbt av fler. All tidig bebyggelse lades inne i tallskogen. När Sverige fick semesterlag 1938 växte tältstäder upp innanför sanddynerna. Dessa permanentades efterhand till stugbyar med tätt liggande enkla stugor, ofta bara 2 x 2m. I dynerna byggdes badstugor.

Efterhand som kraven på standard steg tillkom olika gemensamhetsanläggningar. På 50-talet tilläts stugor på 20 m² och på 60- och 70-talen uppfördes villabebyggelse för permanentboende i tidstypiska stilar. I Mellbystrand och Skummeslövsstrand finns tidstypisk småhusbebyggelse

PLACERING PÅ TOMTEN

Varje plats är unik! Funder över vilka förutsättningar som råder på just din tomt. Vilken är platsens karaktär och vilka är dess kvalitéer? Hur kan de tas tillvara?

Hitta ett mönster i omgivande bebyggelse. Placera den nya bebyggelsen så att det inte avviker från den befintliga strukturen i kvarteret.

Eftersträva ett samspel mellan tomten och huset. Varje tomt är unik och ska behandlas efter dess förutsättningar. Undvik därför sprängning, schaktning och utfyllnader.

Bygg inte igen stigar som leder ner till havet. Dessa gröna stråk är viktiga inslag i den lummiga miljön.

Varje plats är unik. Anpassa huset efter tomten och inte tvärt om.

Ditt hus är grannens utsikt! Ta hänsyn till grannen och kringliggande bebyggelse. Bygg inte igen utblickar mot havet eller landskapet.

Lämna fri passage så att många kan nå kusten. Gröna stråk är viktiga att bevara för växt- och djurlivet.

Ta vara på den uppvuxna vegetationen som finns på tomten. Det tar många år innan nyplanterade träd får full storlek och karaktär.

Väderstreck och vind Varifrån blåser det? Var och hur kan en solig uteplats i lä skapas? Tänk på att väderstreck och ljusförhållande på tomten får konsekvenser för ditt hus.

VOLYM OCH PROPORTIONER

Den aspekt som påverkar huset mest är dess proportioner. Längd, bredd, höjd och tak ger huset dess huvuddrag som syns på långt håll.

En strävnan ska vara att bebyggelsen är underordnad landskapet. Det innebär att bebyggelsen ska vara lägre än vegetationen och inte ges någon framträdande placering i landskapet.

Dela upp stora byggnadskroppar i mindre volymer. Detta medför att byggnaden lättare kan anpassas till platsen och större ingrepp i marken kan undvikas.

En helt eller delvis kringbyggd gård skyddar för väder och vind men även för insyn. På så vis kan en lugn och privat uteplats i lä skapas.

Sadeltak är en traditionell takutformning som passar bra i kustlandskapet.

Bryt ner stora byggnadskroppar i mindre. På så sätt kan husen lättare anpassas till platsen.

En kringbyggd gård skapar en väder- och insynsskyddad tomt.

MATERIAL

Fasader

Behåll den nuvarande materialkaraktären i området med stående eller liggande träpanel. Trä är enligt tradition det fasadmateriel som passar bäst i kustlandskapet. Det är levande, hållbart och lätt utbytbart, när så behövs. Trä i kombination med puts kan vara ett alternativ.

Trä är det traditionella fasadmaterialet i kusten. Eventuellt kan fasaden utgöras av trä i kombination av puts.

Lämpliga takmaterial i kustområdet är främst tegelpannor. Alternativ kan vara betongpannor eller fibercementplattor.

Tak

Takmaterialet bör utgöras av äkta material och inte imitationer av annat material. Takmaterialen bör ha en matt karaktär för att inte synas på långt håll. Undvik därför glaserade takpannor och plåttak som liknar takpannor. Lämpliga takmaterial i området är tegelpannor, betongpannor, fibercementplattor eller bandtäckt plåt.

FÄRGSÄTTNING

Den färg vi uppfattar på en byggnad är påverkad av bl.a. ljuset, omgivningen och en hel rad andra faktorer. Vid färgsättning av en byggnad är det därför svårt att välja vilken kulör en byggnad ska ha enbart genom att titta på färgprover. Provmåla gärna ett par kvadratmeter på fasaden för att se hur färgen upplevs på huset.

Traditionellt har husen färgsatts olika beroende på var i kustområdet de låg. Nära stranden är husen ljusa, medan de längre från stranden ofta är laserade i naturfärger; grått, grönt och brunt. De äldre husen ligger ofta väl indragna på tomten. Fasaden är vanligen klädd med träpanel i faluröd, bruna, grå eller vita kulörer.

Leta gärna efter ett vackert färgsatt hus. Fråga vilket nummer färgen har för att hitta exakt samma nyans. Med tiden bleknar färgen och man bör vara medveten om att om huset målas med samma färg kan det ändå upplevas olika beroende på ljusförhållande och färgens ålder.

Många hus i kustlandskapet är färgsatta i mörkt bruna eller svarta kulörer.

Traditionella fasadfärger i kustlandskapet är falurött, brunt, vitt och gult.

STAKET OCH INHÄGNADER

Naturtomter behöver sällan inhägnader, istället kan naturliga gränser som vegetation, buskage eller stenvägg utnyttjas. Vegetation kan ersätta plank och höga murar.

Enkla staket eller gårdsgårdar

I kustzonen kan tomtgränser markeras med enkla gårdsgårdar eller staket i trä. Staketet bör ges en dov färg för att inte bli dominerande i landskapet.

Granhäckar är karaktärsskapande i kustzonen. Häckarna bör bevaras och inte tas bort vid nybyggnad på en gammal tomt.

Tomtgränsen markeras ofta med häckar. Detta ger gatan en lummig karaktär som bör bevaras.

Granhäckar har traditionellt använts för att omgärda fastigheterna i vissa delar av norra Mellbystrand. Granhäckarna bör inte tas bort och ersättas med staket eller murar av modernare snitt, då de utgör ett lummigt och intimt uttryck som är karaktärsskapande i området.

Behåll gatans karaktär. Många av gatorna i Mellbystrand och Skummeslövsstrand har en speciell och lummig karaktär.

DETALJER

Välj detaljer som stämmer i proportion med husets skala, t.ex. dörrar och fönster, takfot, takutsprång.

Fönster

Eftersträva harmoni i bebyggelsen och symmetri vid placering av fönster och dörrar. Placera dörr och fönster så dess överkant bildar en vågrät linje.

Undvik att blanda för många fönstertyper och storlekar på samma byggnad.

Fönster ska anpassas efter byggnadens volym. Undvik överstora glasytor, speciellt i gavlarna.

Enkla fönster med spröjs samspelar väl med träbebyggelsens karaktär.

Fönster bör väljas så att de samspelar med byggnadens volymer. Utformning av fönster och takutsprång påverkar upplevelsen av huset.

Omfattningar och knutbrädor

Knutbrädor och omfattningar kring fönster och dörrar är något som ger trähusen dess speciella karaktär. Dessa bör vara enkla och släta. Bredden har stor betydelse och alltför breda omfattningar ger fönsterna en alltför dominerande framtoning medan alltför smala omfattningar medför att huset känns oproportionerligt.

Belysning är viktigt under den mörka delen av året.

Belysning

Belysning bidrar till helhetsintrycket av en bebyggelsemiljö. Viktigt att tänka på är vilken typ av ljus som används, armatur, placering samt hur ljuset är riktat.

Låg och diskret belysningsarmatur bör användas.

Släck inte månen. Lysa inte upp omgivningen för mycket så att natten inte bli mörk.

Verandor & uteplatser

Det utbud av uterum som finns på marknaden idag är ofta enkelriktat och stämmer ofta dåligt med den traditionella bebyggelsen, varken när det gäller material eller utformning. Alternativ kan vara en glasveranda eller ett lusthus. En veranda som är utformad utifrån husets och trädgårdens förutsättningar kan te sig bättre som ett lusthus än som ett uterum i direkt anslutning till huset.

Planera verandor och uterum tillsammans med huset. Uteplatser och verandor som finns i husets byggnadskropp ger ofta en enklare och mer samlad form och altanen upplevs som en del av huset. Risken är annars att altanen överröstar den egentliga huskroppen.

En veranda markerar husets entré.

Ett lusthus kan vara ett alternativ till ett uterum. Det placeras fristående från huvudbyggnaden, vilket gör att det lättare kan anpassas till huset och tomten.

Enkla uteplatser

På skyddade tomter som omges med täta häckar kan enkla uteplatser ordnas med små medel. Smågatsten, marktegel, spaljéer eller buskar kan enkelt bilda en trivsam miljö som blir avskild från resten av tomten.

Utnyttja höjdskillnader för att skapa uteplatser. På så sätt kan skillnaden mellan golvnivån ute- och inne bli liten. Uteplatsen kan anläggas på trädäck så skadas inte marken av omfattande markarbeten.

Altaner som anläggs på trädäck skadar inte marken och kan göra att skillnaden mellan ute och inne blir liten.

Varje enskild tomt skall behandlas som en del av den totala miljön. På så vis bär varje tomtägare ett ansvar för hur helheten kommer att upplevas. Stora ingrepp i tomtmarken kan få konsekvenser för hela gatumiljön i området. Se er därför omkring ordentligt och fundera på vilka kvalitéer som finns i miljön längs gatan. Fundera på hur de unika värdena kan tas till vara.

Försök föreställa dig hur naturen kan bevaras och hur trädgården ska användas innan huset byggs. På detta sätt kan både husets placering och trädgårdens utformning göras med största möjliga hänsyn till naturen på tomten. Kontakta gärna en trädgårdsarkitekt för att diskutera just din trädgårds förutsättningar och möjligheter.

Behåll naturmarken, den kräver minst skötsel. Ev kan en del av tomten vara anlagd medan en del av tomten bevaras som naturtomt. Gångar kan klippas i det höga gräset och bilda stråk genom naturen och göra en större del av tomten tillgänglig.

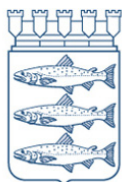

Befintlig vegetation bör sparas. Hårdgjorda ytor bör begränsas och anpassas till naturen.

Tag gärna kontakt med kommunens arkitekter i ett tidigt skede för råd och vägledning.

Mer information om bygglöshittar du på kommunens hemsida. www.laholm.se

Arkitekturprogrammet är utgivet av Samhällsbyggnadskontoret, Laholms kommun. Text och foto har bearbetats utifrån projektet *Kvaliteter i bebyggelse och landskap vid Hallandskusten*, ett samarbete mellan Hallandskommunerna, länsstyrelsen och Moviumsekretariatet, SLU Alnarp. Kommunfullmäktige har 2005-05-26 beslutat att arkitekturprogrammet ska vara vägledande för framtida byggande i kusten. Materialet är ej tvingande, endast rådgivande.

**LAHOLMS
KOMMUN**

Huset ska placeras så att sprängning, schaktning och utfyllnader kan undvikas och så att naturen kan bevaras.

Uteplatser kan anläggas på trädäck så skadas inte marken av omfattande markarbeten.

Spara befintliga träd och buskar. De ger skydd för väder och vind.

Undvik stora hårdgjorda ytor, lägg hellre plattor i gräs än hela asfaltytor. Smyg in parkeringsplatser och körbanor.

Vid nyplantering använd växter som naturligt finns på platsen, t.ex. tall, björk, en, vildros, ginst, ljung och kaprifol. Ersätt inte tallen med snabbväxande lövträd eller liknande. Naturligt växande vegetation som tall, en, ljung och kråkris är viktiga kustnära växter att värna om.

Dynerna är ett karakteristiskt landskapselement som fortfarande är synliga i de obebyggda områdena. Vid nybyggnad bör hänsyn tas till dynerna och dessa bör inte planas ut och ersättas med gräsmattor.